

# Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (Fourth edition)

โดย John W. Creswell and Cheryl N. Poth

วิจารณ์หนังสือโดย

โชติกา ใจทิพย์

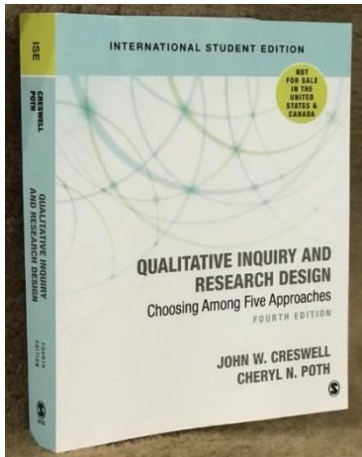
ภุริพัฒน์ ชาญกิจ

ชื่อหนังสือ Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (Fourth edition)

ผู้เขียน John W. Creswell and Cheryl N. Poth

สำนักพิมพ์ UK:SAGE Publications, Inc. 2018 จำนวน 459 หน้า

## ประวัติบรรณาธิการ



John W. Creswell, PhD, เป็นศาสตราจารย์ด้านเวชศาสตร์ครอบครัวที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน เขาได้ประพันธ์บทความจำนวนมากและหนังสือรวมทั้งฉบับใหม่นี้เป็นจำนวน 26 เล่มซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการวิจัยแบบผสม, การวิจัยเชิงคุณภาพ และการออกแบบการวิจัย ในขณะที่เขาอยู่ที่มหาวิทยาลัยเนบราสกา – ลินคอล์น เขาได้รับตำแหน่งศาสตราจารย์พิเศษด้านจิตวิทยาการศึกษา เป็นผู้อำนวยการศูนย์การวิจัยแบบผสม ก่อตั้งวารสาร SAGE วารสาร Journal of Mixed Methods Research และเป็นที่ปรึกษาให้กับศูนย์บริการด้านการดูแลสุขภาพของทหารผ่านศึกแอนอาร์เบอร์รัฐมิชิแกน เขาเป็นนักวิชาการอาวุโสด้านฟูลไทม์ในแอฟริกาใต้ในปี พ. ศ. 2551 และในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2555 ในปี พ.ศ. 2554 เขาเป็นคณะทำงานแห่งชาติที่ดำเนินการด้านการแพทย์แบบผสมผสานในสถาบันสุขภาพแห่งชาติ (NIH) นอกจากนี้เขายังเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ยอดเยี่ยม Harvard School of Public Health ในปี พ. ศ. 2556 และได้รับปริญญาเอกกิตติมศักดิ์จาก University of Pretoria, South Africa ในปี พ.ศ. 2557 ในปีเดียวกันนี้เขาได้กลายเป็นประธานคนแรกของสมาคมวิจัยนานาชาติแห่ง Mixed Methods (MMIRA). ในปี พ.ศ. 2558 เขาเป็นผู้อำนวยการร่วมของ Michigan Mixed Methods Research และ Scholarship Program ที่มหาวิทยาลัยมิชิแกน ปัจจุบันเขาเป็นที่ปรึกษาและผู้ตรวจสอบร่วมในโครงการระดับชาติหลายโครงการ

Cheryl N. Poth เป็นอาจารย์ประจำอยู่ที่ศูนย์การวิจัยการวัดและประเมินผล ภายในแผนกจิตวิทยาทางการศึกษา ในคณะการศึกษาของมหาวิทยาลัยอัลเบอร์ตา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ในบทบาทนี้เธอได้พัฒนาและสอนนักศึกษาในระดับปริญญาชั้นสูงและหลักสูตรการประเมินผล รวมทั้งหลักสูตรที่นอกเหนือจากการดูแลและให้คำปรึกษา นักศึกษา คณาจารย์ และสมาชิกในชุมชน ทั้งในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยแบบผสม ดร. Poth ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วย ในคณะแพทยศาสตร์และทันตแพทยศาสตร์ โดยทำหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับระเบียบวิธี ในทีมนักวิจัยข้ามสาขาหลายแห่ง เธอเป็นผู้ตรวจสอบหลักสำหรับโครงการและเงินทุนที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง (เช่น Alberta education และ Alberta Center for Child, Family and Community Research และ Alberta Advisory Committee for Education studies) รวมทั้งในประเทศ (เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐแอละแบมาและคณะกรรมการโรงเรียน) เธอได้ประพันธ์บทความวารสารมากกว่า 30 ฉบับและทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการร่วม โดยเฉพาะสองประเด็นพิเศษเกี่ยวกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมในระดับสากล ในปี พ. ศ. 2559 เธอได้รับเลือกให้เป็นประธานสมาคมวิจัยนานาชาติแห่งที่สี่ (MMIRA) นอกจากการประชุมมากกว่า 100 ครั้งและนอกจากได้มีการนำเสนอผลงานเชิงปฏิบัติการทั้ง 25 งานแล้ว เธอยังทำหน้าที่เป็นประธานร่วม เกี่ยวกับ

ความก้าวหน้าในการประชุมวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (AQM) ในปี พ.ศ. 2556 เธอได้นำวิธีการวิจัยในการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ฟังที่หลากหลาย เช่น ที่สถาบันระหว่างประเทศสำหรับสร้างวิธีการคิดเป็นให้ขึ้นเป็นตอนอย่างมีคุณภาพ ในปัจจุบันเธอเป็นบรรณาธิการร่วมของวารสารการวิจัยแบบผสมและเป็นสมาชิกคณะกรรมการ บรรณาธิการของวารสารระหว่างประเทศของการสอบถามเชิงคุณภาพ

## ลักษณะหนังสือ

วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีหรือองค์ความรู้ นอกเหนือไปจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณที่เป็นการศึกษาเพื่อทดสอบทฤษฎี นักวิจัยจะค้นคว้า แสวงหาความรู้และมุ่งหาข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ตามหลักวิชาการอย่างเป็นระบบ โดยพิจารณาปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์หนึ่งๆ อย่างเป็นธรรมชาติ มีการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์และทบทวนเอกสารรวมถึงการใช้สื่อหรือวิดีโอเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ส่วนการวิเคราะห์จะเน้นอธิบายถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่มีประสบการณ์และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในเวลานั้น เมื่อได้ข้อค้นพบจะนำไปสู่ทฤษฎีหรือการสร้างองค์ความรู้ใหม่เรียกว่าวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จะเห็นได้ว่าวิธีการวิจัยทั้ง 2 วิธีนี้ มีความแตกต่างกันในหลายมิติ ทั้งความรู้ความเข้าใจและการนำไปใช้ ถึงแม้ว่าวิธีวิจัยเชิงปริมาณจะเป็นที่รู้จักมานาน แต่คำตอบหรือข้อสรุปที่ได้ยังไม่สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงลึกของพฤติกรรมของมนุษย์กับสภาวะการณ์ที่ประจักษ์ขึ้นได้ครบถ้วนสมบูรณ์ในบางคำถามหรือปัญหาวิจัย วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจึงมีความสำคัญอีกวิธีหนึ่งซึ่งนักวิจัยให้ความสนใจและเริ่มมีการนำมาใช้มากขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2520 ทั้งนี้ยังมีนักวิจัยเชิงคุณภาพที่พยายามถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจและสนับสนุนให้มีการนำการวิจัยเชิงคุณภาพไปใช้ หลังจากนั้นก็ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย จึงเริ่มมีหนังสือเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพมากขึ้น แต่ก็ต้องอ้างถึงหนังสือหรือตำราภาษาอังกฤษ และโดยส่วนใหญ่จะต้องกล่าวถึงหนังสือการออกแบบและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่นำมาเสนอ ซึ่งมีการปรับปรุงจนถึงฉบับที่ 4 เล่มล่าสุด ดังนี้

หนังสือของ John W. Creswell and Cheryl N. Poth เล่มนี้ ได้รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เริ่มมีการตีพิมพ์ตั้งแต่ครั้งที่ 1,

2, 3 และฉบับที่ 4 คือ เล่มปัจจุบัน (พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2561) ในหนังสือเล่มนี้ได้มีการปรับข้อมูลหลายส่วนเพื่อเพิ่มเนื้อหาที่สำคัญและให้มีความทันสมัย มีการนำเสนอทั้งหมด 11 บท ซึ่งในแต่ละบทจะประกอบด้วยองค์ประกอบ ความสำคัญ และประเด็นที่น่าสนใจ ทั้งนี้ยังได้แสดงแผนภาพหรือตารางภาพรวมถึงสิ่งที่ผู้เขียนเสนอแนะเพื่อให้ผู้อ่านได้ศึกษาเพิ่มเติม จนถึงส่วนสรุปท้ายบท

1. ในบทที่ 1 หรือบทนำ มีการอธิบายถึงข้อมูลที่เพิ่มเติมในแต่ละบท นอกเหนือจากเล่มเดิมที่เคยตีพิมพ์ เช่น ได้ปรับปรุงเนื้อหาที่สำคัญในบทที่ 1 เพื่อสะท้อนถึงความก้าวหน้าในแต่ละวิธีในการค้นคว้าข้อมูล (Clandinin, 2013) ในปรากฏการณ์ (Van manen, 2014) ในทฤษฎีฐานรากหรือการสร้างทฤษฎี (Charmaz, 2014, Corbin & Strauss, 2015), และในกรณีศึกษา (Yin, 2014) ในบทนำนี้มีการเล่าเรื่องและสื่อให้เห็นถึงความพยายามของผู้แต่งที่ทุ่มเทและใช้ประสบการณ์ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ตั้งแต่ปี 1980s, การนิยามและให้ความหมายรวมถึงแนวทางหรือการเลือกใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้ง 5 วิธี ได้แนะนำส่วนที่สำคัญที่นักวิจัยต้องศึกษาเพิ่ม ประกอบไปด้วย [การวิจัยแบบบรรยาย (Narrative Research), การวิจัยแบบการศึกษาปรากฏการณ์ (Phenomenology), การวิจัยแบบศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี (Grounded Theory), การวิจัยแบบการศึกษาวัฒนธรรม (Ethnography) และ การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study)] และที่น่าสนใจคือการลำดับผู้ให้นิยามหรือความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ ตั้งแต่ Jacob (1987) จัดเรียงถึง Mertens (2015) ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความหมายคล้ายกัน แตกต่างเพียงการเลือกนำไปใช้ในสาขาของตน ซึ่งในตารางภาพก็จะชี้ชัดและให้แนวทางว่าสาขาใดควรเลือกหรือตัดสินใจใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบใดถือเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยเป็นอย่างดี

ในส่วนของบทนำนี้ John W. Creswell (ผู้เขียน) ได้กล่าวถึงที่มาของหนังสือเล่มนี้ว่า เริ่มต้นจากการที่ได้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพระหว่างช่วงฤดูร้อน ค.ศ. 1994 ซึ่งการสัมมนาในครั้งนี้ได้พูดถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากเรื่องและเหตุการณ์ที่เขาได้มีการเริ่มจดบันทึกส่วนตัวและทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในกรณีของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งซึ่งครอบครองปืนไรเฟิลในขณะที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับปริญญาตรีแล้วถูกจับหลังจากพยายามวิ่งหนีจากการถูกไล่ล่า ซึ่งได้บรรยายถึงเหตุการณ์ในรูปแบบกรณีศึกษาและบทเรียนที่ผู้เขียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับปฏิกิริยาของมหาวิทยาลัยต่อเหตุการณ์ที่น่าเศร้านี้ ทั้งยังอธิบายว่าเขาจะสามารถศึกษาในฐานะนักมนุษยวิทยาทางวัฒนธรรมอย่างไร? และเขายังได้รวบรวมข้อมูลจากการให้ผู้ร่วมเห็นเหตุการณ์สามารถยกมือและอธิบาย ซึ่งมี Harry ได้หันมาสนใจกรณีศึกษาในในรูปแบบชาติพันธุ์วิทยา ซึ่งเป็นการศึกษาในรูปแบบใหม่ทั้งหมดหลังจาก Harry ได้ข้อสรุปแล้ว Les ได้มีการหารือถึงวิธีที่เขาจะช่วยให้การตรวจสอบคดีนี้จากมุมมองทางประวัติศาสตร์ โดยทั้ง 3 ท่านนี้ ได้ร่วมงานกันจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ผู้เขียนได้ศึกษาถึงการออกแบบการศึกษาเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับแนวทางเฉพาะที่นำมาใช้มาก่อนหน้านี้แล้ว จุดเด่นในบทนำนี้สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เขียนมุ่งมั่นในปณิธานตั้งแต่เริ่มต้นเขียนหนังสือเล่มแรกจนถึงเล่มปัจจุบันนี้โดยใช้คำถามเดียวที่น่าสนใจคือ: วิธีการหรือขั้นตอนในการศึกษาถึงรูปแบบหรือวิธีการในการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นอย่างไร? ซึ่งเป็นคำถามเดียวที่ผู้เขียนได้ตระหนักถึงความสำคัญมาโดยตลอดและถ้าหากผู้ใดได้ติดตามอ่านหนังสือของเขา จะทราบว่าเขาจะเน้นย้ำถึงการวิจัยเชิงคุณภาพว่าเป็นกระบวนการทำความเข้าใจที่แตกต่างกัน ทั้งในระเบียบวิธีวิจัยและยุทธศาสตร์การวิจัย ซึ่งอาจมีการตีความและให้ความหมายได้หลากหลายรูปแบบอย่างเป็นธรรมชาติและตามความเป็นจริง ซึ่งความหมายที่เขาได้ให้ไว้จนถึงส่งผลต่อนักวิจัยเสมือนว่าหากจะศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ถูกต้องนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์เลือกแนวทางในการศึกษาให้ตรงหรือสอดคล้องกับกรณีศึกษาหรือเหตุการณ์นั้นๆ ด้วย

2. ส่วนของบทที่ 2 นี้ เริ่มต้นด้วยภาพรวมของกระบวนการวิจัยเพื่อให้เข้าใจสมมติฐานทางปรัชญาและกรอบการตีความ ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจและต้องสามารถมองเห็นได้ว่า ปัญหาหรือคำถามในการวิจัยอยู่ในตำแหน่งที่จุดเริ่มต้นของกระบวนการใดซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยก้าวสู่ขั้นตอนต่อไปจากการตอบคำถาม แล้วพิจารณาเลือกใช้ 1 ใน 5 รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสมมติฐานทางปรัชญาและกรอบการตีความนี้มีเนื้อหาอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรัชญาและมีตารางเปรียบเทียบเพื่อขยายการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี อย่างครอบคลุม ว่ามีที่มาอย่างไร ซึ่งนักวิจัยมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจให้ลึกซึ้งและถ่องแท้เพราะปรัชญาหรือกระบวนการทัศนนี้จะนำไปสู่การตีความที่เป็นรูปธรรม ช่วยให้นักวิจัยสามารถวิเคราะห์เพื่อนำไปออกแบบวิธีวิจัยให้สอดคล้องกับทัศนและเลือกใช้ให้เหมาะสมกับปัญหาวิจัย ดังนั้นหากศึกษาบทนี้แล้วจะทำให้นักวิจัยทราบเหตุผลในการเลือกวิธีวิจัยและนำไปใช้ได้ถูกต้อง ผู้เขียนได้อภิปรายสำหรับคำถามในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนนี้ถือเป็นเนื้อหาสำคัญ เพราะหากนักวิจัยสามารถตอบคำถามอย่างไม่ลังเลสงสัยก็จะเป็นพื้นฐานที่ถูกต้องนำไปสู่แนวทางให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยต่อไปได้สำเร็จ ซึ่งคำถามมีทั้งหมด 7 ข้อดังนี้

1. ปรัชญาและกรอบการตีความ มีความพอดีหรือความเหมาะสมกับภาพรวมของเหตุการณ์หรือสิ่งที่จะศึกษา อยู่ที่ไหน?
  2. ทำไมการทำความเข้าใจข้อสมมติฐานทางปรัชญาจึงมีความสำคัญ?
  3. เมื่อเลือกที่จะทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ควรเลือกสมมติฐานทางปรัชญาใด จากทั้ง 4 แบบที่มีอยู่?
  4. สมมติฐานทางปรัชญาเหล่านี้สามารถใช้และเขียนลงในกรณีวิจัยเชิงคุณภาพอย่างไรบ้าง?
  5. ประเภทของกรอบการตีความที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพคืออะไร?
  6. กรอบการตีความที่เขียนลงในกรณีวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะอย่างไร?
  7. สมมติฐานทางปรัชญาและกรอบการตีความที่เชื่อมโยงกันในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นอย่างไร?
- นอกจากการตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้คิดและหาคำตอบทั้ง 7 ข้อนี้แล้ว ผู้เขียนได้มีการอธิบายเพิ่มเติมใน

ส่วนของสมมติฐานทางปรัชญาทั้ง 4 ด้าน ดังนี้คือ ด้านภววิทยาหรือการกำหนดความรู้ (ontology), ญาณวิทยา (epistemology), อรรถวิทยาหรือบทบาทของค่านิยม (axiology) และระเบียบวิธีวิทยาหรือวิธีวิทยา (Methodology) ที่ถูกกล่าวถึงเช่นเดียวกับคำถามสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ แต่สิ่งที่แตกต่างจากเล่มก่อนคือการเรียงเรียงด้านปรัชญาหรือกระบวนทัศน์ตั้งแต่ กระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยม (Positivism), กระบวนทัศน์สร้างสรรคนิยม (Social constructivism), Transformative frameworks, Postmodern perspectives, Pragmatism, Feminist theories, กระบวนทัศน์ทฤษฎีวิกฤติ (Critical theory) and critical race theory, Queer theory กระทั่งถึง Disability theories ได้เสนอความหมายกระชับขึ้น และเน้นถึงมุมมองและการเปรียบเทียบปรัชญาและกระบวนทัศน์ได้ชัดเจนขึ้น ดังนั้นเมื่อได้ศึกษาบทนี้แล้วนักวิจัยจำเป็นที่จะต้องตอบคำถามให้ได้เพื่อเป็นการยืนยันความเข้าใจที่ต้องแก้ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่การเลือกหรือออกแบบระเบียบวิธีวิจัยต่อไป ผู้เขียนยังมีคำถามทิ้งท้ายด้วยอีกว่า ทำไมปรัชญาหรือกระบวนทัศน์จึงมีความสำคัญต่อการทำวิจัยเชิงคุณภาพ?

3. ส่วนของบทที่ 3 การออกแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ บทนี้มีความต่อเนื่องจากบทที่ 2 เนื่องจากเมื่อผู้วิจัยทราบแล้วว่าจะเลือกใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ นักวิจัยต้องสามารถให้เหตุผลได้ว่าทำไมจึงเลือกใช้วิธีนี้ เช่น เพราะต้องการสำรวจประเด็นที่เป็นปัญหาและต้องการที่จะเข้าใจปัญหาที่ซับซ้อนนั้น และจากคำถามหรือปัญหาวิจัยจะเป็นตัวกำหนดที่ดีว่าควรศึกษาโดยใช้วิธีนี้หรือไม่ มีการนำเสนอภาพขั้นตอนกระบวนการทำงานของการวิจัยเชิงคุณภาพและอธิบายอย่างละเอียด ทั้งนี้ยังกล่าวถึงจริยธรรมและจรรยาบรรณของบทบาทนักวิจัยที่ควรยึดปฏิบัติ ในบทนี้ผู้เขียนตั้งคำถามเพื่ออภิปราย ดังนี้

1. อะไรคือลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ?
2. ประเภทของปัญหาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการสอบถามเชิงคุณภาพ?
3. ต้องมีทักษะการวิจัยเพื่อทำวิจัยชนิดนี้บ้าง?
4. คุณลักษณะของการศึกษาเชิงคุณภาพ "ดี" มีอะไรบ้าง?
5. นักวิจัยออกแบบการศึกษาเชิงคุณภาพอย่างไร?
6. สิ่งประเภทของประเด็นทางจริยธรรมที่ต้องคาดหวังในระหว่างกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ?

7. โครงสร้างการออกแบบที่มีประโยชน์สำหรับแผนการศึกษาเชิงคุณภาพหรือข้อเสนอ?  
ทั้งคำตอบที่ได้และเนื้อหาของบทนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับนักวิจัยเป็นอย่างมากถ้านักวิจัยสามารถนำเสนอหลักการและเหตุผลในการเลือกกระบวนการวิจัยนั้นๆ เช่นถ้าเรื่องหรือเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยจะศึกษา จำเป็นต้องควักดูวัตถุประสงค์เป็นหลัก ดังนั้นหากวัตถุประสงค์มุ่งทำการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีหรือองค์ความรู้ใหม่ นักวิจัยต้องสามารถรู้แนวทางในการเลือกและกำหนดกระบวนทัศน์การวิจัยแบบสร้างสรรคนิยม (Constructivism) จะเห็นได้ว่าการทำวิจัยเชิงคุณภาพที่ถูกต้องตามขั้นตอน นักวิจัยต้องมีความรู้ที่มากพอในเรื่องของปรัชญาหรือกระบวนทัศน์ก่อนที่จะถึงขั้นตอนของการออกแบบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

4. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ 5 วิธี ส่วนสำคัญในบทนี้คือการพิจารณาเลือกหรือตรวจสอบความเหมาะสมกับข้อความหรือปัญหาวิจัยที่ดีที่สุด ในเนื้อหาหมักกล่าวถึงคุณลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพทั้ง 5 วิธี และอธิบายว่าแต่ละวิธีมีที่ประเภท อะไรบ้างแล้วให้ความหมายอย่างละเอียด เริ่มตั้งแต่การวิจัยแบบบรรยาย (Narrative Research), การวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology), การวิจัยแบบศึกษาวัฒนธรรม (Ethnography), การวิจัยทฤษฎีฐานรากหรือการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี (Grounded Theory) และ การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) และยังมีตารางแสดงการเปรียบเทียบแต่ละวิธีให้เข้าใจง่ายอีกด้วย ในบทนี้ มีคำถามทั้งหมด 6 ข้อเพื่ออภิปรายหรือชวนคิด ดังนี้

1. การมุ่งเน้นและคำจำกัดความสำหรับแต่ละแนวทางคืออะไร (การวิจัยแบบบรรยาย, การวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยม, การวิจัยการวิจัยแบบศึกษาวัฒนธรรม, การวิจัยทฤษฎีฐานรากหรือการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีและการวิจัยแบบกรณีศึกษา)?
2. อะไรคือจุดกำเนิดและอิทธิพลของเบื้องหลังหรือความเป็นมาของแต่ละวิธี?
3. ลักษณะเฉพาะของแต่ละวิธีคืออะไร?
4. สามารถศึกษารูปแบบต่างๆ ในแต่ละวิธีได้อย่างไร?
5. ขั้นตอนหรือวิธีการคืออะไร?
6. ความท้าทายและทิศทางที่เกิดขึ้นใหม่เกี่ยวข้องกับแต่ละแนวทางอย่างไร?

ในบทนี้กล่าวถึงรายละเอียดของแต่ละวิธีของการวิจัยเชิงคุณภาพ เมื่อได้ศึกษาแล้ว สิ่งนี้นักวิจัยจะได้เพิ่มศักยภาพในความรู้ในเพื่อพิจารณาและเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมกับปัญหาหรือข้อคำถามการวิจัยได้ เพราะวัตถุประสงค์และกระบวนการในการเก็บข้อมูลก็ไม่อาจใช้วิธีเดียวกันได้ ถือได้ว่าเนื้อหาทั้งหมดในบทนี้มีจุดเด่นมากซึ่งส่งผลโดยตรงต่อนักวิจัยให้สามารถมีความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกวิธีการได้ถูกต้อง

5. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่แตกต่างกัน ในบทนี้จะอธิบายถึงที่มาและความแตกต่างของการวิจัยเชิงคุณภาพแต่ละยุคศาสตร์และเพื่อความเข้าใจง่ายจึงแนะนำให้อ่านบทความตัวอย่างของแต่ละยุคศาสตร์ในภาคผนวกซึ่งผู้เขียนได้เพิ่ม 2 บทความใหม่คือการวิจัยแบบวัฒนธรรมและการวิจัยแบบกรณีศึกษาเพื่อนำมาแทนบทความเก่าที่ล้าสมัย ทั้งนี้ยังปรับปรุงภาพประกอบที่ใช้ในบทนี้ ช่วยให้สามารถเข้าใจในมิติต่างๆ ที่แตกต่างกันของแต่ละประเภทงานวิจัยได้ง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น ในบทนี้มีคำถามที่ค่อนข้างลึกซึ้งซึ่งเพราะการที่นักวิจัยจะสามารถตัดสินใจเลือกใช้แต่ละประเภทได้นั้น นักวิจัยต้องพื้นฐานที่แน่นพอสมควร และยังคงมีวิจารณ์งานในการวิเคราะห์จากเรื่องหรือเหตุการณ์ เพราะในบทนี้ได้อธิบายได้อย่างละเอียดและมีตัวอย่างซึ่งทำให้เข้าใจง่าย จึงแนะนำให้ศึกษาให้ถี่ก่อนตอบคำถามเหล่านี้

1. เรื่องอะไรที่จะเป็นตัวอย่างในการวิจัยรูปแบบบรรยาย?
2. ประสบการณ์อะไรที่เป็นตัวอย่างและได้รับการตรวจสอบในการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยม?
3. สิ่งใดที่ผุดขึ้นมาใหม่หรือทฤษฎีอะไรที่ปรากฏขึ้นในการศึกษาเพื่อการสร้างทฤษฎี?
4. ตัวอย่างของกลุ่มที่จะนำมาศึกษาวัฒนธรรมร่วมกันเพื่อการวิจัยการวิจัยแบบศึกษาวัฒนธรรม เป็นอย่างไร?
5. กรณีอะไรที่ถูกตรวจสอบเพื่อเลือกมาวิจัยแบบกรณีศึกษา?
6. ลักษณะที่สำคัญของ 5 แนวทางหรือยุคศาสตร์ มีความแตกต่างกันอย่างไร?
7. นักวิจัยเลือกวิธีใดใน 5 แนวทางหรือยุคศาสตร์ สำหรับการศึกษานี้เฉพาะ?

จากการค้นหาคำตอบนี้จะช่วยให้นักวิจัยมีความรู้ความเข้าใจและสามารถมองเห็นคุณลักษณะและความแตกต่างของวิจัยทั้ง 5 แนวทางหรือยุคศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งคำถามเหล่านี้บ่งบอกถึงที่มาและเหตุผลของนักวิจัยในการตัดสินใจเลือกประเภทของการวิจัยเชิงคุณภาพได้อย่างถูกต้อง

6. การแนะนำและมุ่งเน้นการศึกษา อธิบายถึงความจำเป็นในการชี้แจงหรือระบุถึงปัญหา, วัตถุประสงค์ และคำถาม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการใช้เป็นแนวทางในการระบุผู้ให้ข้อมูลซึ่งจำเป็นมากที่จะต้องสอดคล้องกับข้อคำถามดังกล่าว ในบทนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ นักวิจัยได้ค้นหาคำตอบที่เป็นข้อเท็จจริงจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ที่มีประสบการณ์ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์นั้นๆ จึงจะทำให้ข้อมูลที่ได้รับเป็นข้อมูลที่คุ้มค่า

จุดเด่นของบทนี้คือการนำเสนอตัวอย่างทั้ง 5 แนวทางหรือยุคศาสตร์ ซึ่งการยกตัวอย่างจะแยกเป็นประเภทโดยเน้นถึงปัญหาและข้อคำถาม เพื่อย้ำให้ผู้วิจัยได้มองเห็นปัญหาหลักและปัญหาย่อย นักวิจัยต้องจับความสำคัญของปัญหาและสามารถตั้งข้อคำถามของเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่จะศึกษาได้ และจากการนำเสนอแผนภาพในบทนี้จะให้น้ำหนักของความสำคัญทั้ง 3 ส่วนเรียงตามลำดับมากไปน้อย คือควรทราบและระบุถึงปัญหาได้ส่วนนี้สำคัญมาก ถัดมาเป็นการตั้งวัตถุประสงค์และมองถึงเป้าหมายเพื่อที่จะเริ่มต้นศึกษา สุดท้ายคือการตั้งข้อคำถามให้ชัดเจนเพื่อนำมาซึ่งคำตอบที่ตรงกับผลการวิจัยที่เป็นความจริง

7. การรวบรวมข้อมูล ในบทนี้มีรายละเอียดเยอะมากเพราะว่าผู้เขียนได้อธิบายถึงแนวทางการเก็บข้อมูลของการวิจัยเชิงคุณภาพทั้ง 5 ยุคศาสตร์ เช่น การเลือกกลุ่มตัวอย่างแต่ละวิธีมีลักษณะอย่างไร ควรเลือกจำนวนเท่าไร? เลือกศึกษาแบบกลุ่มหรือเดี่ยว มีการเก็บข้อมูลอย่างไร เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยจะต้องมีความเข้าใจในแนวทางหรือวิธีที่ตนเองเลือก และการที่นักวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลเองนั้น จะต้องมีการวางแผน มีการเตรียมเครื่องมือหรืออุปกรณ์และรู้วิธีในการใช้เครื่องมือแต่ละชนิดเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

เพื่อเป็นการทบทวนขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล การตอบคำถามเหล่านี้จะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของนักวิจัยได้

1. อะไรคือขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ?
2. ข้อควรพิจารณาทางจริยธรรมที่สำคัญในการรวบรวมข้อมูลคืออะไร?
3. นักวิจัยค้นพบบุคคล สถานที่หรือเหตุการณ์ที่นำมาศึกษาอย่างไร?
4. การเข้าถึงข้อมูล ปัญหาหรือประเด็นที่น่าสนใจมีอะไรบ้าง?
5. การตัดสินใจใดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกกลยุทธ์ในการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง?
6. ข้อมูลประเภทใดที่ควรถูกเก็บรวบรวม?
7. ข้อมูลถูกบันทึกไว้อย่างไร?
8. อะไรคือประเด็นทั่วไปในการรวบรวมข้อมูล?
9. ข้อมูลจะเก็บไว้อย่างไร?
10. วิธีการทั้ง 5 วิธีที่คล้ายกันและแตกต่างกันในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลคืออะไร?

จุดเด่นของบทนี้คือการอธิบายแผนภาพและตารางข้อมูล 5 แนวทางหรือยุทธศาสตร์ มีเนื้อหาอย่างละเอียดทำให้ทราบถึงความแตกต่างของการเก็บข้อมูลในการวิจัยคุณภาพแต่ละประเภทได้ง่ายขึ้นและยังมีการกล่าวถึงข้อดีข้อด้อยหรือแนะนำกรณีศึกษาต่างๆ ว่าสาเหตุใดจึงต้องใช้วิธีนี้ จนถึงการแนะนำการปฏิบัติตัวของนักวิจัยให้เป็นมืออาชีพเมื่อถึงภาคปฏิบัติหรือออกสนามเก็บข้อมูลซึ่งจะมีกลยุทธ์และยุทธวิธีที่ต่างกันออกไป

8. การวิเคราะห์ข้อมูลและการเป็นตัวแทน บทนี้ได้แสดงถึงขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลและการเป็นตัวแทน ประกอบด้วย การทบทวนและพิจารณาตามจริยธรรมที่เฉพาะเจาะจงแล้วทบทวนขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งอาจมีการสังเกตลักษณะทั่วไปของการเข้ารหัส การพัฒนาธีมและการแสดงข้อมูลภาพ โดยตั้งข้อสังเกตบางส่วนของความแตกต่างระหว่างวิธีการ ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายวิธีและเปรียบเทียบถึงความแตกต่างของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 5 วิธีอย่างละเอียด ในส่วนนี้เห็นว่าผู้เขียนได้พยายามนำเสนอถึงความก้าวหน้าในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เช่น MAXQD, ATLAS.ti, NVivo และ Hyper RESEARCH เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยในการ

วิเคราะห์ข้อมูลและยืนยันเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือสำหรับนักวิจัยเชิงคุณภาพอีกด้วย

9. การเขียนรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการนำเสนอให้นักวิจัยเขียนรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างมีโครงสร้างคือที่มา มีความสำคัญของข้อคำถามหรือปัญหา การวิจัย การศึกษากระบวนการที่ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบวิธีวิจัย แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จนกระทั่งนำผลที่ได้มาวิเคราะห์แล้วสรุปเป็นทฤษฎีหรือองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งแต่ละวิธีจะมีรายละเอียดแตกต่างกันและมีลักษณะที่แตกต่างกัน ในบทนี้เน้นถึงความเข้าใจในการนำเสนอผลงานด้านการเขียนและเน้นย้ำถึงจริยธรรมของนักวิจัย และความเข้าใจในการสื่อข้อเท็จจริงที่นักวิจัยได้รับมาแล้วนำมาเขียนในรูปแบบรายงาน

1. อะไรคือประเด็นทางจริยธรรมเมื่อต้องเขียนงานวิจัยเชิงคุณภาพ?
2. อะไรคือกลยุทธ์การเขียนแบบกว้างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพ?
3. อะไรคือโครงสร้างการเขียนในภาพรวมที่นำมาใช้ในแต่ละ 5 วิธี?
4. อะไรคือโครงสร้างการเขียนที่ฝังอยู่ในแต่ละ 5 วิธีของการสอบถาม?
5. วิธีการเล่าเรื่องในแต่ละวิธี มีความแตกต่างกันอย่างไร?

เนื้อหาในบทนี้ได้เสนอรูปแบบการเขียนรายงานทั้ง 5 วิธีอย่างละเอียด อธิบายถึงความแตกต่างและได้กล่าวถึงกลยุทธ์ในการใช้ภาษาที่หลากหลายเพื่อให้นักวิจัยเขียนได้อย่างเหมาะสม นักวิจัยต้องทำความเข้าใจอย่างค่อยเป็นค่อยไปหรือเจาะลึกเฉพาะแนวทางหรือยุทธศาสตร์ที่เลือกใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ แต่หากสนใจศึกษาการเขียนรายงานทุกรูปแบบก็จะช่วยให้ได้ นักวิจัยทราบขั้นตอนและวิธีการเขียนรายงานแต่ละแนวทางและสามารถอ่านรายงานการวิจัยในแต่ละประเภทได้อีกด้วย

10. การตรวจสอบและประเมินผล ผู้เขียนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาประเด็นความเชื่อถือได้ของวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ผู้อ่านสามารถประเมินความสำคัญของงานวิจัยที่ได้ จึงได้เสนอแนวคิดของนักวิชาการต่างๆ ในแง่ของการตรวจสอบและประเมินผล เช่น เน้นการตรวจสอบข้อมูลโดยให้ผู้ใช้ข้อมูล,

การจัดระบบเก็บหลักฐานเพื่อตรวจสอบงานวิจัย, ความน่าเชื่อถือได้หรือความสามารถในการยืนยันได้ เป็นต้น

นอกจากนี้แล้วการชี้ชวนหรือข้อค้นพบที่ได้จะมีคุณค่ามากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของตัวนักวิจัยเองซึ่งถือว่ามีส่วนมาก จากคำถามนี้สามารถนำมาอภิปรายเพื่อตรวจสอบได้ ดังนี้

1. อะไรที่เป็นมุมมองเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในชุมชนที่มีคุณภาพ?
2. อะไรบ้างที่เป็นประโยชน์ในการสร้างกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในการวิจัยเชิงคุณภาพ?
3. ความน่าเชื่อถือในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นอย่างไร?
4. มีทางเลือกอย่างไรในการประเมินคุณภาพของการวิจัยเชิงคุณภาพ?
5. ทศนคติเหล่านี้มีความแตกต่างกันอย่างไรโดยใช้วิธีสอบถามในการวิจัยเชิงคุณภาพ?

ในบทนี้มีเนื้อหาดีมาก มีรายละเอียดและนำเสนอตัวอย่างในการตรวจสอบข้อมูลจนถึงการประเมินผล นักวิจัยจะสามารถดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ จนถึงตรวจสอบได้ตามลักษณะของแต่ละรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งการที่จะได้ข้อมูลที่แท้จริงได้นั้นต้องผ่านการตรวจสอบอย่างถูกต้องซึ่งมีนักวิจัยหลายท่านได้นำเสนอแนวทางในการกำหนดความเชื่อถือได้ของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งหมายถึงความเป็นรูปธรรมนั้นต้องยืนยันได้ หากนักวิจัยมีความเข้าใจในหลักการก็จะได้รับประโยชน์จากเนื้อหาในบทนี้และสามารถประเมินความถูกต้องได้ด้วยตัวเองอย่างมีเหตุมีผล

11. การปรับเปลี่ยนเรื่องราวและข้อสรุป ผู้เขียนได้เชื่อมโยงถึงวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่ถูกนำมาใช้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในฐานะนักวิจัยจำเป็นที่จะต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของข้อคำถามหรือปัญหาการวิจัยที่จะต้องนำมาปรับเปลี่ยนให้ถูกต้องและเหมาะสมให้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพราะการเล่าเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะถูกดำเนินการโดยนักวิจัย ในบทนี้ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาซึ่งให้ความสำคัญและสนใจกับขั้นตอนที่พัฒนาขึ้นในคำถาม จะเห็นได้ว่าการตั้งข้อคำถามต้องอาศัยการปรับเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ดี

ผู้แต่งได้จัดทำอภิธานศัพท์ รวบรวมคำศัพท์สำคัญที่ใช้ในหนังสือและได้นำเสนอตัวอย่างงานวิจัยในแต่ละยุคศาสตร์ โดยได้แยกหมวดหมู่ตามยุคศาสตร์ทั้ง 5 วิธี ดังนี้ คือ หมวดการวิจัยแบบบรรยาย (Narrative Research), การวิจัยแนวปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology), การวิจัยเชิงชาติพันธุ์ (Ethnography), การวิจัยทฤษฎีฐานรากหรือการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี (Grounded Theory) และ การวิจัยกรณีศึกษา (Case Study) และจัดประเภทตัวอย่างงานวิจัย ทั้ง 5 วิธี ทำให้เปิดค้นหนังสือได้ง่าย

โดยสรุป หนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือนครูที่ถ่ายทอดความรู้ได้อย่างกระจ่าง มีจุดเด่นในการถามเพื่อกระตุ้นให้คิด มีการอธิบายและยกตัวอย่างทำให้มองเห็นภาพและเข้าใจง่าย มีการนำเสนอในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียดสามารถใช้เป็นคู่มือในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เหมาะอย่างยิ่งที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยและนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก รวมถึงผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการเข้าใจในวิธีวิจัยเชิงคุณภาพอย่างถ่องแท้ เพราะเนื้อหาครอบคลุมทั้งในแง่ทฤษฎีและปฏิบัติ รวมถึงสอดแทรกประเด็นที่น่าสนใจและข้อควรระวังหรือหลีกเลี่ยง ซึ่งเป็นเคล็ดลับสำคัญสำหรับตัวนักวิจัยเอง

## แนะนำบทความวิจัยเชิงคุณภาพทั้ง 5 รูปแบบ

### Narrative Research

ELAINE CHAN, University of Nebraska–Lincoln. Living in the Space Between Participant and Researcher as a Narrative Inquirer: Examining Ethnic Identity of Chinese Canadian Students as Conflicting Stories to Live By”

### Phenomenology Study

Elizabeth H. Anderson and Margaret Hull Spencer, Cognitive Representations of AIDS: A Phenomenological Study

### Grounded Theory Study

Amy E. Harley, Janet Buckworth, Mira L. Katz, Sharla K. Willis, Angela Odoms-Yong and Catherine A. Heaney: Developing Long-Term Physical Activity Participation: A Grounded Theory Study With African American Women

Ethnography Study

Mairtin Mac an Ghaill and Chris Haywood: British-Born Pakistani and Bangladeshi Young Men: Exploring Unstable Concepts of Muslim, Islamophobia and Racialization

Anneli Frelin: Relational underpinnings and professionalism – a case study of a teacher's practices involving students with experiences of school failure

\* นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจ ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต

Case Study

---

## บรรณานุกรม

John W. Creswell and Cheryl N. Poth. (2018). Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (Fourth edition). UK: SAGE Publications, Inc. 2018